

Beogradski izbori 2018

Drugi izveštaj dugoročnih posmatrača

sažetak

10. februar - 24. februar

CRJA

SAŽETAK**BEOGRADSKI IZBORI****DRUGI IZVEŠTAJ DUGOROČNIH POSMATRAČA**

Za šest dana se u Beogradu održavaju izbori za 110 odbornika Skupštine grada. Ovo je prvi put od početka višestranačja u Srbiji da se beogradske izbore održavaju samostalno, a ne zajedno sa parlamentarnim, predsedničkim ili lokalnim izborima u celoj zemlji. Iako su u pitanju izbori za gradsku skupštinu, uloženi resursi, pažnja nacionalnih medija i angažovanje republičkih i gradskih funkcionera u kampanji priliči izbornoj atmosferi kakvu smo viđali na nacionalnom nivou.

Zabeležene neregularnosti u kampanji za beogradske izbore nisu novost, ali je njihovo nerešavanje u prošlosti dovelo do toga da izborni proces ne bude u potpunosti u skladu sa standardima za slobodne i fer izbore.

Posle mesec dana rada "iza zatvorenih vrata" i 18 održanih sednica, Gradska izborna komisija (GIK) počela je sa izdavanjem akreditacija za posmatranje izbornih organa domaćim posmatračima. Rad izborne administracije je u ovom periodu obeležilo proglašenje poslednjih 10 od ukupno 24 proglašene izborne liste. Odlučivanje GIK-a u ovom periodu je bilo u skladu sa postojećim zakonskim i podzakonskim izbornim propisima. Međutim, postojeći propisi ponovo nisu obezbedili integritet izbornog procesa, koji je obeležen nizom kontroverzi u slučaju lista "Belovgrad", "NOPO" i „Dosta je bilo pljačke, korupcije i lopovluka – Radulović Milorad". Ova situacija ukazuje na manjkavosti važećeg izbornog zakonodavstva koje ne može da odgovori narastajućim izazovima različitih zloupotreba u izbornim procesima, o čemu svedoče nesprovedene preporuke međunarodnih i domaćih posmatračkih misija iz prethodnih izbornih procesa. U ovom periodu donete su i odluke o obrazovanju biračkih odbora, objavljivanju ukupnog broja birača i utvrđivanju izgleda i formata glasačkog listića.

Slučajevi funkcionerske kampanje i u ovom periodu predstavljaju najočigledniji vid zloupotrebe javnih resursa. Prelazak tanke linije između stranke i vlasti se, osim u funkcionerskoj kampanji, ogleda i u načinu komunikacije. Zabeleženo je da se u velikom broju slučajeva rezultati javnih institucija postignutih sredstvima poreskih obveznika isključivo pripisuju ličnim zaslugama kandidata na izborima ili političke stranke koju predstavljaju. Funkcionerska kampanja je bila prisutna kod gradskih funkcionera, ali i kod republičkih, uz zabeležen značajan angažman skoro svih ministara, predsednice Vlade, kao i predsednika Republike Srbije.

Zabeležen je i blagi porast slučajeva zloupotreba javnih preduzeća u svrhu političke kampanje u odnosu na prethodni izveštajni period. Slučajevi organizovanja raznih kulturnih i zabavnih događaja od strane gradskih opština, a sa prikrivenim ciljem promocije određene izborne liste, zabeleženi su i tokom ovog perioda. OPo prirodni stvari, ovu vrstu zloupotreba činili su predstavnici lista čije partije učestvuju u vlasti na gradskom i republičkom nivou.

CRTA posmatračka misija je podnela ukupno 35 prijava Agenciji za borbu protiv korupcije za različite slučajeve funkcionerske kampanje, zloupotrebe javnih resursa i nedozvoljene aktivnosti političkih

subjekata. Podnete su takođe i četiri prijave različitim inspekcijama (komunalna i prosvetna inspekcija) za nedozvoljene aktivnosti političkih subjekata. Do dana zaključenja ovog izveštaja, Agencija nije odgovorila ni na jednu podnetu prijavu. I u ranijim izbornim procesima, Agencija za borbu protiv korupcije je na upućene prijave reagovala u proseku za oko 30 - 60 dana od dana podnošenja.

U poređenju s periodom pre početka kampanje, kao i sa samim početkom kampanje, rezultati monitoringa medija za ovaj izveštajni period se u određenoj meri razlikuju. Iako i dalje ne postoji ravnopravna zastupljenost predstavnika vladajućih i opozicionih partija u medijima, disproporcija se pred kraj kampanje ipak smanjila. U odnosu na ukupan broj priloga, odnosno članaka, opozicija je bila duplo manje zastupljena od vladajuće koalicije (38% opozicija, 62% vlast) dok je u prvom preseku pre početka kampanje taj odnos bio 1:4, odnosno 1:3 u prve tri sedmice kampanje. Tonalitet priloga kada je u pitanju opozicija uglavnom je neutralan, dok je tonalitet priloga koji se tiču vladajućih partija ostao većinom navijački i pristrasan.

Kada je reč o napadima na određene stranke i političke akttere, predstavnici opozicije najčešće su verbalno napadali aktuelne gradske funkcionere, ali i jedni druge. SNS kao stranka koja najčešće verbalno napada svoje političke protivnike za metu je uglavnom imala Dragana Đilasa, Aleksandra Šapića, Sašu Jankovića, Vuka Jeremića i Dragana Šutanovca.

U dosadašnjem toku predizborne kampanje Regulatorno telo za elektronske medije (REM) je u dva navrata, oba puta na zahtev Radio televizije Srbije, izvršilo monitoring predizbornih spotova kako bi utvrdilo da li je njihova sadržina u skladu sa odredbama Zakona o oglašavanju. REM je naložio obustavu emitovanja spota "Gradonačelnik" izborne liste „Aleksandar Vučić – Zato što volimo Beograd!", dok je emitovanje spota "Đilas 1 i 1" dozvoljeno, jer je REM zaključio da sadržaj spota nije u suprotnosti sa Zakonom o oglašavanju. Iako je Savet REM-a u ovom periodu održao tri vanredne sednice, zapisnici sa ovih sednica nisu dostupni javnosti. REM nije učinio javno dostupnim prijave građana podnete tokom predizborne kampanje, niti eventualne odluke o pokretanju postupka povodom tih prijava. Jedan od najdrastičnijih primera predizbornih spotova na koje REM i druge institucije do sada nisu reagovala, iako postoje prijave, zavređuje naročitu pažnju. U pitanju je spot u kom učestvuje direktor Univerzitetske dečije klinike u Tiršovoj, Zoran Radojičić, prvi na listi "Aleksandar Vučić - Zato što volimo Beograd", jer se emitovanjem tog spota krši čak šest zakona i Kodeks medicinske etike.

U posmatranom periodu zabeležen je pojačan intenzitet kampanje u pogledu komunikacije sa građanima. U odnosu na početak kampanje, kada su se samo vladajuće stranke oprobale u skoro svim vidovima komunikacije sa građanima, ovog puta je zabeležena veća aktivnost i stranaka opozicije.

Slučajevi masovnog pozivanja telefonom građana koji se nisu javno deklarirali kao članovi ni jedne stranke, niti su svoje podatke ustupili na korišćenje ni jednoj stranci, zabeleženi su jedino u slučaju izborne liste „Aleksandar Vučić – Zato što volimo Beograd!". Ovaj način komuniciranja sa biračima predstavlja jedan od najupečatljivijih momenata kampanje. Ovi slučajevi su privukli posebnu pažnju javnosti zbog moguće zloupotrebe ličnih podataka građana.

I u ovom periodu je evidentirano da se učesnici u izbornom procesu često opredeljuju da svoje poruke prenose putem negativne kampanje umesto kroz konkretne izborne programe. Ovaj fenomen prisutan je kako kod vladajućih tako i kod opozicionih stranaka. U odnosu na prethodni period, deluje da je negativna kampanja intenzivnija, naročito zbog pojave novih, anonimnih emitera, poput profila na društvenim mrežama (Instagram i Fejsbuk) "Ključ promene", ili anonimnih autora portala "Grand Theft Beograd" (gtbeograd.com) i štampanog materijala "Demokratska pljačka Beograda".

Kontinuirani napadi različitim sredstvima i sa nepromenjenim intenzitetom su zabeleženi prema listi "Ne davimo Beograd" i to od momenta raspisivanja izbora. U ovom izveštajnom periodu negativna kampanja

se ogledala u lepljenju lažnih letaka ove liste trajnim lepkom na automobile i ulaze stambenih zgrada, kao i ispisivanje izloženih karikatura Predraga Koraksića Coraxa uvredljivim sadržajem.

Zabeleženo je sprečavanje političke kampanje u javnim prostorima, kao i slučajevi zastrašivanja. "Živi zid", odnosno opkoljavanje političkog protivnika tokom vršenja njegovih redovnih kampanjskih aktivnosti, zabeleženo je u nekoliko navrata i predstavlja do sada nezabeležen oblik pritiska na aktere u izbornom procesu.

Prema informacijama koje je CRTA posmatračka misija dobila na sednici Gradske izborne komisije, zatvorenici koji se nalaze u pritvorskim jedinicama Okružnog zatvora u Beogradu, a imaju pravo glasa na izborima za Skupštinu grada Beograda, to pravo neće biti u prilici da ostvare. Ministarstvo pravde je obavestilo Komisiju da nisu ispunjeni uslovi za sprovođenje glasanje unutar Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija.

CRTA posmatračka misija prati dešavanja tokom predizborne kampanje, sam izborni dan, kao i proces nakon izbornog dana o čemu u kontinuitetu izveštava javnost. CRTA je nezavisna, nestranačka organizacija civilnog društva čija je posmatračka misija u skladu sa međunarodnim standardima za posmatranje izbornog procesa.